

האוצר והסטודנטים בסירה אחת

07:06 | 26.3.2010 מירב ארלוזורוב

<< צריך לקרוא בין השורות כדי להבין את גודל הבשורה שיצאה השבוע מארגוני הסטודנטים. לכאורה, מדובר בהחלטה פשוטה: הסטודנטים מסכימים להיות שותפים לרפורמה בהשכלה הגבוהה, וגם מגדירים מראש את תרומתם לרפורמה - חלקו של שכר הלימוד במימון ההשכלה הגבוהה יהיה 28%. את ה-72% הנוספים תביא המדינה.

פשוט, אבל רק לכאורה. ראשית, בהסכמה הזאת טמון שינוי דרמטי במתווה שכר הלימוד בישראל. לאחר שבמשך שנים נעמדו הסטודנטים על רגליהם האחוריות בכל פעם שהוצע להעלות את שכר הלימוד, עכשיו הם נותנים את ידם לדבר - ועוד בשיעור שעשוי להיות חד. כיום, חלקו של שכר הלימוד בעוגת מימון האוניברסיטאות הוא 24.5%. הגדלת הנתח של שכר הלימוד ל-28% תביא לייקור של 14% בשכר הלימוד - מכ-9,800 שקל בשנה לכ-11.3 אלף שקל בשנה.

רק שייקור כזה כלל לא יהיה. הסטודנטים הסכימו להגדלת חלקם בתקציב רק כחלק מרפורמה כוללת, שבה המדינה תזרים כספים רבים כדי לאושש את מערכת ההשכלה הגבוהה. היקף הסכומים שתזרים הממשלה ייקבע רק כשתגיע המדינה להסכמה עם סגל המרצים באוניברסיטאות. לכן, אם הרפורמה תצליח והמדינה תגדיל את תקציב ההשכלה הגבוהה במאות מיליוני שקלים - הסטודנטים יצטרכו להגדיל את שכר הלימוד שלהם בהתאם. ככל שהמדינה תזרים יותר - כלומר, ה-72% של המדינה יהיו שקולים ליותר כסף - כך גם ה-28% של הסטודנטים יתפחו. המשמעות הכספית של הדבר היא ששכר הלימוד יעלה ל-11.3 אלף שקל בשנה לכל הפחות. בפועל, הוא צפוי להתייקר לסכום לא ידוע הגבוה משמעותית מכך.

המשמעות הפוליטית היא שמעכשיו הסטודנטים והצד היוזם של הרפורמה - הות"ת, ואתה גם משרד האוצר - נמצאים בסירה אחת. הסטודנטים יהיו שותפים לכל שקל שהמדינה תסכים להוסיף לאוניברסיטאות. לפיכך, לסטודנטים יש אינטרס מובהק בהיקף הזרמת השקלים של המדינה לאוניברסיטאות ובסיבות להזרמה.

זהו מהפך היסטורי כפול. ראשית, ביחס של הסטודנטים אל האקדמיה ובשותפות הגורל שלהם עמה. הסטודנטים הבינו שלא מספיק להתעניין במה שהם משלמים - גובה שכר הלימוד - אלא שעליהם להיות מעורבים גם במה שהם מקבלים, דבר שקשור באופן הדוק לשינוי מבני באקדמיה.

שנית, זהו מהפך ביחסי הכוחות במאבק על עתיד ההשכלה הגבוהה. מעכשיו, הסטודנטים, האוצר והות"ת נמצאים באותו צד של המתרס - ואילו סגל המרצים באוניברסיטאות נמצא בצד השני. הברית הישנה, שבה המרצים השתמשו בהתנגדות של הסטודנטים להעלאת שכר הלימוד כדי לבלום כל שינוי מבני באוניברסיטאות אינה קיימת עוד. מעתה, כל דרישה של המרצים מהמדינה כי תזרים יותר כספים לצורך פתרון הגירעון בפנסיה התקציבית תבוא על חשבון שכר הלימוד. לכן, המרצים לא יוכלו עוד לקרוא לסטודנטים לעזרתם.

הפרד ומשול, זוהי הכותרת הפוליטית של ההישג שרשמו השבוע הות"ת והאוצר. הם העבירו את הסטודנטים לצדם כשותפים לרפורמה, ובכך הגבירו את הלחץ הציבורי על המרצים להסכים לרפורמה בעצמם. הרפורמה תכלול הרעה בתנאי הפנסיה התקציבית של המרצים וגם הסכמה לשינוי מודל התקצוב של האוניברסיטאות לעידוד המצוינות. המדינה, מצדה, תצטרך לתרום את חלקה בהגדלה ניכרת של תקציבי ההשכלה הגבוהה. בפעם הראשונה, עסקת חבילה משולשת של המדינה, הסטודנטים והמרצים נראית אפשרית.